

27. říjen 2016 – Krušné Hory - Boží Dar – 2. den

Po dobré snídani – švédské stoly – se rozhodujeme, kam vyrazíme dnes. Počasí sice nic moc, ale hlavní je, že neprší a ani nepadá sníh

Rozhodujeme se pro nedaleký Boží Dar. Během 20 minut již parkujeme v centru městečka . Samozřejmě, že si nemůžeme nechat ujít zdejší informační středisko a Ježíškovu poštu.

Boží Dar je svojí nadmořskou výškou 1028 m nad mořem nejvýše položeným městečkem ve střední Evropě. Jméno obce Boží Dar je údajně odvozeno od výroku saského kurfiřta Johanna Friedricha, který když mu byla k odpočinku nabídnuta sedačka z jednoho kusu stříbra

pronesl: "Dieses edle Metall, das ist euer Brot, das ist eine Gabe Gottes" - „Tento ušlechtilý kov, je váš chléb, to je dar boží". Tomu ovšem předcházela dlouhá historie.

Koncem prvohor v době variského vrásnění začaly k povrchu pronikat hlubinné žulové vyvěřeliny a Krušné hory se začaly pomalu zvedat. Na tyto vyvěřeliny se vázala řada významných krušnohorských ložisek cínu, wolframu, stříbra, olova, zinku, niklu, kobaltu, vizmutu, uranu, arzenu a mědi. V průběhu třetihor došlo nedaleko od místa, kde nyní leží Boží Dar, k mohutnému sopečnému výlevu čediče. Vznikl tak Božídarský Špičák, který je se svými 1 115 m n.m. nejvyšší čedičovou kupou sopečného původu ve střední Evropě. Později v postglaciálu začalo na přilehlé tektonické poruše v místech, kde vyvěrají hlubinné prameny vznikat Božídarské rašeliště.

Lokalita Božího Daru však ještě dlouho musela čekat na příchod prvních osadníků. Ještě na počátku 16. století pokrýval okolí Božího Daru hustý vysokohorský prales. Za věrnou oddanost a podporu Císařství římského, daroval římský císař Fridrich II. českému králi Přemyslu Otakarovi I. půdu v okolí Božího Daru. Od té doby je toto území pokládáno za české

léno. V roce 1424 toto území získali čeští páni z Tetova. Po smrti Jiřího Viléma z Tetova se okolí Božího Daru stalo majetkem Jiřího z Poděbrad. A to až do roku 1459, kdy ho jeho dcera přinesla jako svatební dar saskému kurfiřtovi Albrechtovi. Boží Dar se tak včlenil do saského území, ale přesné vytyčení hranice mezi českým státem a saským kurfiřtstvím bylo spíše symbolické, protože božídarské teritorium bylo všeobecně pokládáno za chudý kraj, kde se nevyplácela ani těžba dřeva.

Spory o přesný průběh státní hranice obou států vznikly až na přelomu 16. století, kdy začalo docházet k náhodným objevům valounů stříbra a cínu v naplaveninách potoků.

Tyto spory vyvrcholily v létě roku 1528, kdy horník Hans Schramm, pracující ve službách bohatého hamerníka Kleinhempela, narazil na stříbro na západním úpatí Fichtelbergu, v místech kde se stýkalo území hrabat Šliků, pánů ze Schneebergu a pánů z Tetova. Nálezy stříbra byly zřejmě velmi slibné a tak roku 1529 saský kurfiřt Johann Friedrich, aby podpořil báňskou činnost, vyhlásil tzv. kutací svobodu pro tu část Schwarzenberského panství, která sousedila s Jáchymovem. Ale již o rok později božídarský revír zaujímal prostor ohraničený starou cestou do Loučné, odtud šla hranice na tzv. Riegel na výšině mezi Božím Darem a Jáchymovem, k Božídarskému Špičáku a dále na sever od Hřebečné na starý Hengst, Bludnou, Ries nad Mrtvým potokem k Hájům a Rozhraní. Na severu hraničil božídarský revír s panstvím Hartensteinským a na jihu se Šlikovskou državou. Nekonečné spory o průběh státní hranice v tomto regionu ukončil až saský kurfiřt Johann Friedrich, který roku 1533

podepsáním kupní smlouvy s dědici pánů z Tetova získal toto panství do svého vlastnictví. I když tímto aktem Boží Dar zůstal na saském teritoriu, bylo zde povoleno používat i české mince. Ještě v létě téhož roku byly z příkazu saského kurfiřta vytyčeny na náhorní planině hranice nového městského celku a bylo vyměřeno 600 stavebních parcel.

Osídlení lokality Boží Dar se tedy datuje na počátek 16. století, kdy do těchto nejnvýše položených částí Krušných hor začali pronikat horničtí prospektoři, nejdříve ze saské strany od Fichtelbergu a o něco později i ze strany od Jáchymova.

Rok 1546 měl pro Boží Dar zásadní význam. 6. června roku 1546 kurfiřt Johann Friedrich udělil Božímu Daru privilegium svobodného horního města, do této doby spadal pod báňské hejtmanství ve Schneebergu. Toto privilegium umožňovalo měšťanům Božího Daru výsadu volit 12 konšelů, kteří ze svého středu volili rychtáře. Dále založil farní kostel a udělil měšťanům právo obchodu a řemesel, jakož i právo týdenního trhu v pátek každého týdne a jeden výroční trh o Sv. Mikuláši.

Na podzim v Německu vypukla tzv. Šmalkaldská válka a z důvodu panujících neshod mezi německým císařem a saským kurfiřtem byl 23. října 1546 Boží Dar obsazen vojskem Bohuslava z Lobkovic.

Šmalkaldská válka (1546-1547)

- **boje německých protestantů s císařem Karlem V., protestanti poraženi**

(Na Lutherovu stranu se postavila vlivná část šlechty → konflikt s římsko-německým panovníkem Karlem V., který chtěl v celé zemi prosadit katolické vyznání; v roce 1529 šlechtici veřejně protestovali proti panovníkovu nátlaku → protestanti).

Při příchodu císařského vojska obyvatelé většinou utekli do okolních lesů a došlo k téměř úplnému vylidnění města. Kurfiřt Johann Friedrich byl poražen a zajat až příštího roku v bitvě u Mühlbergu. Ale ještě před touto jeho porážkou na poli válečném uzavřel 14. října 1546 jeho bratranec Mořic Saský v Praze s českým a uherským králem Ferdinandem I. Habsburským tajnou dohodu, podle které polovina Schwarzenberského panství s městy Božím Darem a Horní Blatnou připadla zpět k českému království. Neustálé nárokování vlastnictví na rudy bohatého a strategického hraničního území v okolí Božího Daru bylo definitivně vyřešeno až 26. října 1556, kdy byla mezi českým státem a saským kurfiřtstvím uzavřena Schneeberská dohoda, která určovala přesný průběh státní hranice obou států. O dva roky později, v létě roku 1558 byla na základě Schneeberské dohody státní hranice vyznačena hraničními mezníky.

V 16. století se k těžbě stříbra a rašeliny, která se soustředila především jižně a jihovýchodně od obce, přidružila těžba cínu rýžováním usazenin v povodí Černého potoka a důlními pracemi v okolí

Zlatého kopce.

Ale již z roku 1574 jsou dochovány záznamy o tom, že se na těžbu některých rud muselo doplácet. Po třicetileté

válce (1618–1648) se těžba orientovala spíše na arsen a cín, jejichž získávání nebylo tehdy prodělečné jako u jiných kovů. Následná náboženská protireformace měla za následek částečné vylidnění obce, což vedlo i k omezení hornické činnosti.

25. července 1608 Rudolf II. Habsburský císař římský a král český v Praze potvrdil měšťanům horního města Božího Daru dosavadní privilegia, právo dolování, právo městského soudu, právo obchodu a řemesel (obchodu se solí, vaření piva) a právo výročního trhu o Sv. Judovi a Šimonu - 28. října.

V roce 1743 dochází k pokusu obnovit těžbu na hlavní božídarské stříbrné žíle, úspěch však byl jen dočasný. 7. srpna 1795 císař František II. Habsburský ve Vídni vydal obyvatelům města Božího Daru confirmaci městských práv a stvrdil veškeré svobody dané měšťanům od roku 1546. K definitivnímu ukončení hornické činnosti v lokalitě Božího Daru došlo v roce 1820. V druhé polovině 19. století bylo jediným výnosnějším zdrojem obživy paličkování krajek. Paličkování krajek však byla pouze krátkodobá módní záležitost a tak mnoho lidí odcházelo za prací do ciziny nebo se živili jako potulní hudebníci.

Po druhé světové válce se Boží Dar stal téměř vylidněnou obcí. Situace se zlepšila až po roce 1971, kdy byl v blízkosti obce otevřen hraniční přechod do tehdejší NDR.

Od 16. století se význam Božího Daru podstatně změnil a ze středověkého živého hornického městečka s 2 000 obyvateli, se ve 20. století Boží Dar stal významným turistickým centrem zimních a letních sportů.

Střed obce tvoří renesanční náměstí obdélníkového tvaru, do jehož rohů ústí vždy dvojice ulic. Dominantní budovou tohoto prostranství je radnice postavená roku 1844–1845 ve stylu pozdního klasicismu. Ostatní starší zástavba v obci podlehla požáru v roce 1808.

Dominantu tvoří kostel Sv. Anny. Byl postaven roku 1772 na místě zbořené renesanční stavby. Za zmínku stojí cínová křtitelnice. 400 let starý Kostel Svaté Anny patří mezi nejkrásnější pozdně barokní stavby v Čechách. Unikátní je především svým stropem takzvanou českou plackou. Jde o speciální dřevěné bednění, na němž je upevněn rákos. Na tomto podkladě jsou vymalovány překrásné fresky.

Uprostřed pak náměstí najdeme Pomník obětem 1. Světové války. Po nuceném vysídlení německého obyvatelstva na konci druhé světové války však přestal být pomník udržován a postupně zchátral. V 90. letech 20. století a znovu v roce 2011 bylo proto přistoupeno k celkové rekonstrukci pomníku.

V parku je také - kromě pomníku postaveného na počest božídarského rodáka, lidového básníka a písničkáře Antona Günthera - nová fontána

Nejstarší dochovaná stavba obce je hotel Zelený dům. Původně zde býval zájezdní hostinec, ve kterém se dochovala freska z roku 1637, na které je zobrazena návštěva kurfiřta Johanna

Friedricha, při které městečko Vintířov dostalo nový název-Boží Dar. V hlavní restaurační místnosti je malovaný strop z roku 1929 a kachlová kamna z téže doby.

A další významnou budovou je Hotel svatá Anna-původně Caus Hubertus-

městský chudobinec založený zde místním rodákem a farářem Franzem Tippmannem. Ten se později stal pražským světícím biskupem.

ALE - největší

atrakcí Božího Daru je Ježíšek a jeho pošta

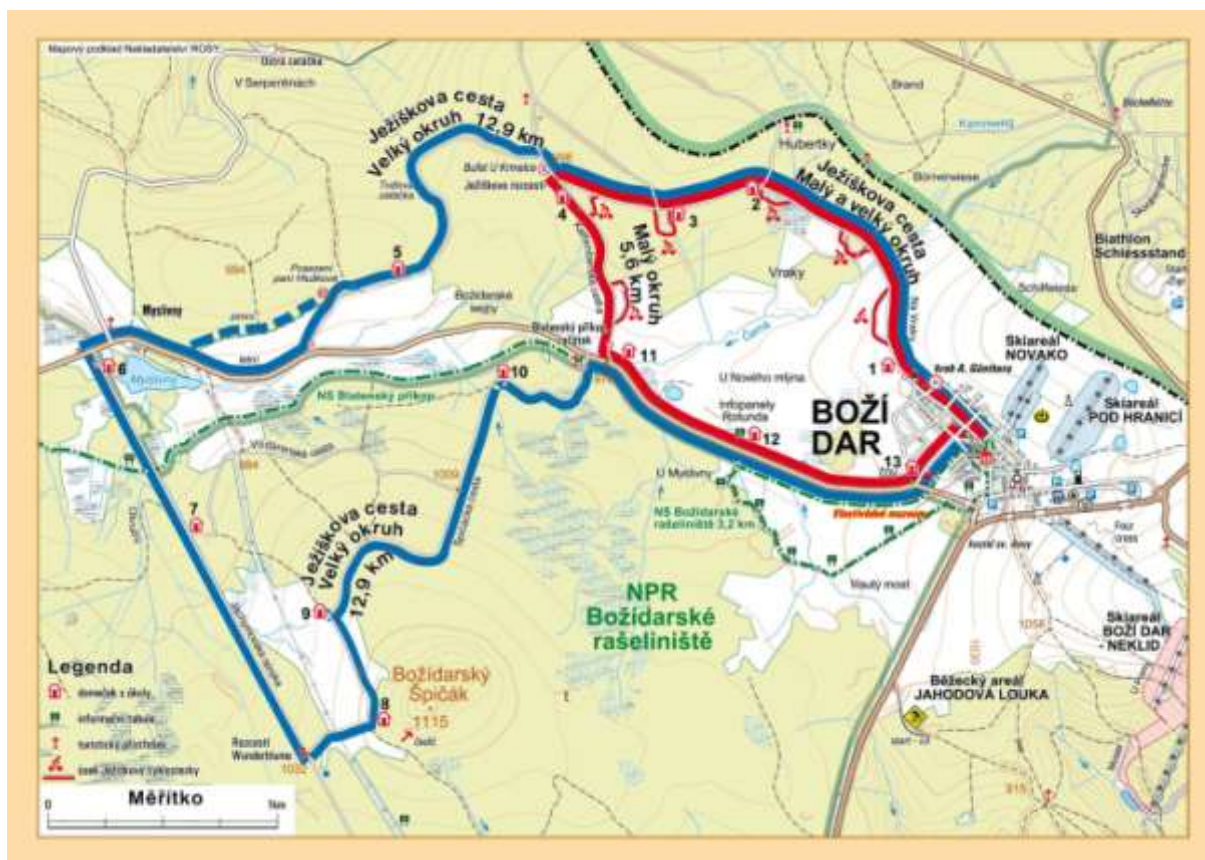

Na poště a také v obchodě se suvenýry strávíme minimálně hodinku – vždyť - kdo by nechtě fotku s Ježíškem??

Další opravdu povedenou atrakcí je Ježíškova naučná cesta. Má dva okruhy. Malý okruh, určený těm nejmenším dětem, je dlouhý 5 600 m, velký okruh měří 12 900 m, je tedy pro zdatné turisty.

A na ten kratší okruh se nyní všichni vydáváme

Cesta má 13 zastávek, ke kterým dojdete po značených cestách a poznáte je podle pěkných domečků. V každém domečku čeká děti zajímavý úkol. Někde budou poznávat stopy zvířete, jinde stromy podle listů nebo plodů, v dalších zastávkách zase budou muset uhádnout, co k

sobě patří nebo označit, co je správné. Na všech zastávkách bude děti vítat Ježíšek a jeho přátelé a pomocníci z Ježíškova světa – třeba Netopýrek Pírek, Hvězdulka, Skákoš a další.

U 13 přístřešků je rozmístěno celkem 16 atrakcí. V přístřešcích, vyzdobených pohádkovými postavkami, se děti seznámí s životem našich předků, s jejich tradicemi, s přírodou.

Otevírají se před námi nádherné výhledy na horské louky, vroubené lesnatými vrcholky hor, kterým vévodí Božídarský Špičák. Škoda jen, že se počasí začíná kazit.

Cestu nám

navíc zpříjemňují vyřezávaná zvířátka a postavičky z pohádek

Nejen počasí se kazí, ale i občerstvení s názvem Krmelec, je dneska zavřené. Pozvolna přicházíme k silnici, kde se Ježíškova cesta kříží s naučnou stezkou Božídarské rašeliniště.

Hrdičkovi jdou pomalu zpět do městečka a my ostatní vyrazíme ještě na tuto stezku. Asi

o kilometr si trasu prodloužíme.

Převážná část stezky vede po povalových chodnících, které zajišťují jak bezpečnost turistů, tak i rašeliniště a vzácných druhů živočichů a rostlin, které se v něm nachází.

Na trase stezky je rozmístěno 12 informačních tabulí, které pojednávají o prostředí a zvláštnotech rašeliniště, historii těžby rašeliny v Krušnohoří

Asi po hodince se všichni spokojeně scházíme v centru městečka.

Měli jsme sice v plánu ještě návštěvu Klínovce, ale mlha je tak hustá, že to nemá cenu. Takže se dohodneme, že pojedeme na hotel a odtud si uděláme procházku k restauraci pěkně ukryté v lese nad námi – k hotelu Berghof.

Dáváme si dobré točené plzeňské pivečko a povídáme si s místními majiteli. Jestli to vyjde, chtěli bychom sem s dětmi na školu v přírodě – je tu moc krásně. Součástí hotelu je restaurace v rustikálním stylu s otevřeným krbem, snídaňová místnost, dětská herna a sauna. K hotelu náleží rozlehlý udržovaný pozemek, kde se nachází dohřívavý venkovní bazén, dětské hřiště, pískoviště, sportovní hřiště, ohniště a romantický altánek.

A pak už je n večere - dnes máme objednanou na hodinku místní saunu. Takže se vyhříváme a zchlazujeme. Škoda, že jen pod obyčejnou sprchou.

A opět jede m krásný den je za námi

